

CS

CS

CS

EVROPSKÁ KOMISE

V Bruselu dne 8.12.2010
KOM(2010) 715 v konečném znění

**SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU
HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ**

Strategie Evropské unie pro Podunají

{SEK(2010) 1489 v konečném znění}
{SEK(2010) 1490 v konečném znění}
{SEK(2010) 1491 v konečném znění}

OBSAH

1.	Úvod.....	3
2.	Problémy a příležitosti	4
2.1.	Problémy	4
2.2.	Příležitosti	5
3.	Reakce: akční plán	5
3.1.	Nápojení Podunají.....	7
3.2.	Chránit životní prostředí Podunají	8
3.3.	Budovat prosperitu Podunají.....	9
3.4.	Posílení Podunají.....	10
4.	Provádění a řízení.....	11
5.	Vztah k politikám EU.....	13
6.	Závěr	13

SDĚLENÍ KOMISE EVROPSKÉMU PARLAMENTU, RADĚ, EVROPSKÉMU HOSPODÁŘSKÉMU A SOCIÁLNÍMU VÝBORU A VÝBORU REGIONŮ

Strategie Evropské unie pro Podunají

1. Úvod

Podunají prošlo dramatickou proměnou. Mezi nejnovější změny patří rozšíření EU v letech 2004 a 2007. Nejmezinárodnější povodí na světě nyní leží převážně v prostoru Evropské unie (EU). Existují nové příležitosti k řešení závažných problémů a využití potenciálu regionu, zejména šance podpořit jeho úsilí o překonání hospodářské krize udržitelným způsobem. Lze zlepšit společensko-hospodářský rozvoj, konkurenceschopnost, řízení ochrany životního prostředí a růst založený na účinném využívání zdrojů, zvýšit úroveň bezpečnosti a zmodernizovat dopravní koridory. Dunaj může EU otevřít jejím blízkým sousedům, regionu Černého moře, jižnímu Kavkazu a střední Asii. Strategie EU pro Podunají může přispět k plnění cílů EU a posílit její hlavní politické iniciativy, zejména strategii Evropa 2020.

Dunajský region je funkčním prostorem, který je vymezen povodím Dunaje. Koordinační útvary jako např. Dunajská komise a Mezinárodní komise pro ochranu Dunaje se věnují řešení jednotlivých problémů. Strategie zaujímá širší přístup, aby bylo možné se s prioritními otázkami vypořádat uceleným způsobem. Ze zeměpisného hlediska se týká převážně, avšak nikoliv výhradně, těchto zemí: v rámci EU Německo (Bádenska-Württemberska a Bavorska), Rakousko, Slovenské republiky, České republiky, Maďarsko, Slovinsko, Rumunsko a Bulharsko, za hranicemi EU pak Chorvatsko, Srbsko, Bosna a Hercegovina, Černé Hory, Moldavské republiky a Ukrajina (regionů podél Dunaje). Strategie zůstává otevřena dalším partnerům z regionu. Dunaj se vlévá do Černého moře, strategie by proto měla být v souladu s perspektivami rozvoje regionu Černého moře. S více než 100 miliony obyvatel a pětinou rozlohy EU se pro Evropu jedná o životně důležitou oblast.

V regionu je zapotřebí propojit lidi, jejich myšlenky a potřeby. Je třeba zmodernizovat dopravní spojnice a zlepšit přístup k informačním technologiím. S pomocí lepšího propojení a s využitím alternativních zdrojů lze dosáhnout levnějšího a spolehlivějšího zásobování energiemi. V rámci přístupu, který podporuje udržitelný rozvoj, lze dosáhnout rovnováhy mezi rozvojem a ochranou životního prostředí, a to v souladu s příslušným *acquis communautaire* týkajícím se životního prostředí. K minimalizaci rizik a pohrom, jako např. povodní, extrémního sucha a průmyslových havárií, je zapotřebí spolupráce. Pokud se Podunají vydá cestou důležitého výzkumu a inovací, může se ocitnout mezi špičkou obchodních a podnikatelských center EU. Rozdíly v úrovni vzdělání a zaměstnanosti lze překonat. Podunají se může stát bezpečnou oblastí, v níž se náležitě řeší spory a problémy související s marginalizací a trestnou činností.

V roce 2020 by všichni obyvatelé regionu měli mít lepší vyhlídky na dosažení vyššího vzdělání, zaměstnání a prosperity přímo ve svém kraji. Strategie by měla z Podunají udělat opravdový region 21. století – bezpečný a sebevědomý, jeden z nejpřitažlivějších v Evropě.

Právě za tímto účelem Evropská rada požádala Komisi, aby připravila tuto strategii¹. Následuje tak příznivé přijetí strategie EU pro region Baltského moře, která je v současnosti

¹ Evropská rada formálně požádala Evropskou komisi, aby koordinovala strategii EU pro Podunají, když ve svých závěrech ze dne 19. června 2009 uvedla: „Vyzývá (...) Komisi, aby do konce roku 2010 předložila strategii EU pro dunajský region.“

uváděna do praxe. Dunajský požadavek vychází z baltské zkušenosti a zdůrazňuje ucelený přístup k udržitelnému rozvoji. Je nutné identifikovat prostor pro synergie i vzájemné ústupky, např. rozvojem špičkové ekologické technologie, snahou o lepší nastavení politik a financování pro dosažení lepšího účinku v místě působení a překonáváním roztržičností. Díky tomu, že vyvíjí činnost v mnoha oblastech politiky, může Komise takový přístup usnadňovat, jak je nastíněno 1) v tomto sdělení ostatním institucím a 2) v průvodním akčním plánu.

Komise je silně přesvědčena, že stanovení cílů je klíčové pro přesné zaměření úsilí a určení priorit. Bezprostředně po přijetí tohoto sdělení by cíle měly být ve spolupráci se zúčastněnými stranami dále rozpracovány a dokončeny do zasedání Evropské rady v červnu 2011. Cíle budou platit pro členské státy; nečlenské státy budou povzbuzovány k tomu, aby se snažily o jejich splnění v rámci svých specifických poměrů. Cíle bude Komise bedlivě sledovat v rámci svého systému podávání zpráv.

2. PROBLÉMY A PŘÍLEŽITOSTI

Uváděným návrhům předcházely rozsáhlé konzultace se zúčastněnými stranami. Vlády, včetně vlád nečlenských zemí, byly zapojeny prostřednictvím „národních kontaktních míst“. Byly využity odborné znalosti pracovníků příslušných útvarů Komise, Evropské investiční banky a jiných regionálních orgánů (např. Rada pro regionální spolupráci). Konzultace se zúčastněnými stranami probíhaly pomocí internetu a rovněž formou pěti velkých konferencí. Hlavní vzkazy byly tyto: 1) jde o vítanou iniciativu k posílení integrace Podunají v rámci EU; 2) členské státy a třetí země (včetně kandidátských zemí a potenciálních kandidátů) se zavazují na nejvyšší politické úrovni; 3) Komise je klíčová pro usnadňování procesu; 4) k naplňování cílů strategie lze mnohem lépe využívat stávajících zdrojů a 5) strategie musí přinést viditelná, konkrétní zlepšení pro region a jeho obyvatele.

2.1. Problémy

Podunají bylo v dějinách obzvláště vystaveno bouřlivým událostem s množstvím konfliktů, přesunů obyvatelstva a nedemokratických zřízení. Pád železné opony a rozšíření EU však poskytují příležitost pro lepší budoucnost. To znamená věnovat se zejména těmto hlavním problémům:

- **Mobilita:** samotná řeka Dunaj je významným koridorem transevropské dopravní sítě (TEN-T). Její využití ovšem zdaleka nedosahuje její plné kapacity. Objem nákladu přepravovaného po Dunaji představuje pouhých 10–20 % přepravy po Rýnu. Vzhledem k tomu, že vnitrozemská vodní doprava má značné výhody z hlediska životního prostředí a efektivity, musí se její potenciál udržitelným způsobem využívat. Zvláště je zapotřebí větší multimodality, lepšího propojení s povodími jiných řek a zmodernizování a rozšíření infrastruktury dopravních uzlů, jako jsou vnitrozemské přístavy.
- **Energetika:** v relativním srovnání jsou ceny v regionu vysoké. Roztržičnost trhů vede k vyšším nákladům a snížené konkurenci. Opakované zimní krize svědčí o tom, že spoléhání se na příliš málo vnějších dodavatelů zvyšuje zranitelnost. Větší různorodost dodávek pomocí propojení a skutečných regionálních trhů zvýší energetickou bezpečnost. Klíčové je dosáhnout zlepšení účinnosti, včetně úspor energie a většího využívání obnovitelných zdrojů.
- **Životní prostředí:** Podunají je důležitým mezinárodním hydrologickým povodím a ekologickým koridorem. To si vyžaduje regionální přístup k ochraně přírody, územnímu plánování a vodnímu hospodářství. Znečištění nerespektuje státní hranice. Velké problémy v podobě nezpracovaných odpadních vod, vypouštění hnojiv a splachování půdy vedou k vysokému znečištění Dunaje. Je třeba se rovněž zabývat dopady, jaké na životní

prostředí mají dopravní cesty, rozvoj cestovního ruchu nebo nová zařízení na výrobu energie.

- **Rizika:** rozsáhlé povodně, extrémní sucha a případy průmyslového znečištění jsou příliš časté. Prevence, připravenost a účinná reakce vyžadují vysoký stupeň spolupráce a sdílení informací.
- **Společensko-hospodářská oblast:** v rámci regionu existují velmi značné rozdíly. Patří do něj jak jedny z nejúspěšnějších, tak nejchudších regionů EU. Často se projevuje zejména nedostatek spolupráce, a to ve finanční i institucionální oblasti. Podniky dostatečně nevyužívají mezinárodního rozměru marketingu, inovací a výzkumu. Podíl vysoce vzdělaných osob je v Podunají nižší než průměr EU-27, opět s výraznými rozdíly. Ti nejlepší často odcházejí.
- **Bezpečnost, závažná kriminalita a organizovaný zločin:** přetrvávají výrazné problémy. Zvláštní potíže v několika zemích způsobuje obchodování s lidmi a pašování zboží. Korupce podkopává důvěru veřejnosti a brání rozvoji.

Tyto závažné problémy je nejlepší řešit společně – stanovením priorit a odsouhlasením a prováděním opatření. Například zastánci novátorských řešení a obránci stávajícího stavu musí nacházet inovační řešení a nejsložitější otázky řešit společně ku prospěchu celého regionu.

2.2. Příležitosti

Před Podunajím zároveň stojí mnoho příležitostí. Má hodně oblastí výjimečných přírodních krás. Má bohaté historické a kulturní dědictví. Má nesmírný rozvojový potenciál, zejména v zemích, kterých se nejvíce dotkly přeměny po roce 1989. Jsou v něm tvůrčí myšlenky a kvalitní pracovní síla. Tento region například:

- je místem, kde se Evropa otevírá na východ. Stávající **dopravní a obchodní spojnice** se musí rozvinout (např. pomocí dopravní sítě TRACECA, která Evropu přes Černé moře spojuje s Kavkazem a střední Asíí),
- má **solidní vzdělávací systém** s množstvím univerzit. Kvalita je ovšem proměnlivá. Vzdělání a odborná příprava musí odpovídat požadavkům pracovního trhu a zároveň podporovat mobilitu studentů v rámci regionu,
- nabízí **pozoruhodnou kulturní, etnickou a přírodní rozmanitost**. Jsou zde světoznámá města a místa historického dědictví, včetně většího počtu hlavních měst než na jakékoliv jiné řece na světě. To vyžaduje moderní nabídku cestovního ruchu a infrastrukturu, z nichž by měli užitek hosté i hostitelé,
- může lépe využívat **obnovitelné zdroje energie**, ať už vodu, biomasu, vítr nebo teplo. Je zde rovněž značný prostor pro zlepšení **energetické účinnosti** – prostřednictvím lepšího řízení poptávky po energii a modernizací budov a logistiky. Tato opatření by podpořila přechod na nízkouhlíkovou ekonomiku,
- je charakteristický **bohatstvím přírodních hodnot**: výjimečnou faunou a flórou, vzácnými vodními zdroji a výjimečnými krajinnými útvary (např. delta Dunaje, Karpaty). Tyto hodnoty by měly být udržitelným způsobem chráněny a obnovovány.

Pro maximální využití těchto příležitostí je zapotřebí zvýšené spolupráce, společného plánování a investování a rozvoje klíčových spojení.

3. REAKCE: AKČNÍ PLÁN

Ústředním bodem navrhované strategie je proto ucelená reakce. Taková reakce zdůrazňuje: lepší a inteligentnější spojení podporující mobilitu, obchod a energetiku; opatření v oblasti

životního prostředí a řízení rizik; spolupráci v bezpečnostní oblasti. Prospěch přináší spolupráce v oblasti inovací, turistického ruchu, informační společnosti, institucionálních kapacit a práce se společenstvími, která se pohybují na okraji společnosti.

Strategie navrhuje akční plán, k jehož naplňování je zapotřebí silného závazku ze strany států a dalších zúčastněných stran. Pokrok bude Komise pravidelně přezkoumávat. V důsledku toho budou dokončené opatření a projekty aktualizovány nebo nahrazovány, a bude se tedy jednat o „průběžný“ plán. Důraz je kladen na ucelený přístup s těžištěm aktivit přímo v konkrétním místě. Dobrá spojení mezi městskými oblastmi a venkovem, slušný přístup k infrastruktuře a službám a srovnatelné životní podmínky podpoří územní soudržnost, která je nyní výslovným cílem EU.

Z konzultací vzešlo mnoho návrhů konkrétních opatření. Komise ve spolupráci s členskými státy, regiony a dalšími zúčastněnými stranami vybrala ta opatření, která:

- znamenají okamžité a viditelné přínosy pro obyvatele regionu,
- mají dopad na makroregion (nebo jeho významnou část). Projekty by proto měly podporovat udržitelný rozvoj a zahrnovat několik regionů nebo zemí,
- jsou soudržná a vzájemně se podporující, čímž vytvářejí všestranně výhodná řešení,
- jsou realistická (tj. technicky proveditelná a disponující důvěryhodným způsobem financování).

Uvedené projekty slouží jako příklady, které budou podporovány. Slouží pro ilustraci, nikoliv pro stanovení priorit. Bylo navrženo mnoho dalších – akční plán je orientačním rámcem, který se s postupem prací bude vyvíjet.

Hlavním problémům se věnují čtyři pilíře. Každý z nich obsahuje prioritní oblasti a rozličná pole působnosti. Jedná se o:

(1) Napojení Podunají

- Zlepšení mobility a multimodality
 - (a) Vnitrozemské vodní cesty
 - (b) Silniční, železniční a letecká spojení
- Podpora udržitelnější energetiky
- Podpora kultury a cestovního ruchu a mezilidských kontaktů

(2) Ochrana životního prostředí Podunají

- Obnovení a udržení kvality vod
- Řízení rizik pro životní prostředí
- Ochrana biologické rozmanitosti, krajiny a kvality ovzduší a půdy

(3) Budování prosperity Podunají

- Rozvoj znalostní společnosti pomocí výzkumu, vzdělávání a informačních technologií
- Podpora konkurenceschopnosti podniků, včetně vytváření klastrů
- Investice do lidí a dovedností

(4) Posílení Podunají

- Navýšení institucionální kapacity a spolupráce

- Spolupráce pro větší bezpečnost a boj proti organizovanému zločinu a závažné trestné činnosti

3.1. Napojení Podunají

Dobrá spojení, ať už uvnitř regionu nebo s dalšími evropskými a světovými regiony, jsou pro Podunají klíčová. Žádná z jeho částí by neměla zůstat na periferii. V dopravní i energetické infrastruktuře existuje množství mezer a nedostatků kvůli nedostatečné kapacitě, kvalitě nebo špatné údržbě. Také je potřeba lepších kontaktů mezi lidmi, zejména prostřednictvím kultury a turistického ruchu.

K dosažení účinných zlepšení je třeba koordinovaného plánování, financování a provádění. Selhání trhu způsobená vnějšími faktory se výrazně projevují v nedostatku přeshraničních investic. Rozsáhlé projekty je třeba vybírat a provádět udržitelným a účinným způsobem a sdílet náklady a výnosy. S větším počtem uživatelů narůstá efektivita investice a dosahuje se výrazných úspor z rozsahu.

Hlavní otázky

Doprava

Povodí má velký potenciál pro udržitelnou vnitrozemskou plavbu a řeka má ústřední polohu. K tomu je zapotřebí zlepšení řízení, vybavení a dostupnost kvalifikovaného personálu. Fyzická kapacita Dunaje a jeho přítoků by měla být vylepšena a měla by být odstraněna stávající místa snížené průchodnosti, čímž by byla zajištěna náležitá kvalita splavnosti, byl by prováděn program NAIADES a respektována legislativa týkající se životního prostředí, přičemž by se vycházelo ze „společného prohlášení o vnitrozemské plavbě a ochraně životního prostředí v povodí Dunaje“. V souladu s potřebami trhu by měly být podporovány inovační technologie. Nedostatek mladšího personálu (lodníci, kapitáni atd.) by měl být překonán díky lepšímu vzdělání a lepším možnostem uplatnění.

Infrastruktura silniční, železniční a letecké dopravy je často neefektivní nebo zcela chybí, zejména pokud se jedná o přeshraniční spojení. Provádění prioritních projektů TEN-T a zřizování koridorů pro železniční nákladní dopravu v souladu s nařízením (EU) č. 913/2010 musí probíhat načas. Budoucí Smlouva o Dopravním společenství obsahuje ustanovení pro lepší začlenění regionu západního Balkánu. Multimodalita a interoperabilita jakožto klíčové prvky moderní logistiky mají zásadní význam pro využití potenciálu řeky. Rovněž je zapotřebí severojižního propojení. Dunajský funkční blok vzdušného prostoru (FAB) je zásadní pro řízení letů i pro rozšiřování kapacity regionálních letišť.

Energetika

Opakující se krize zvyrazňují zranitelnost regionu. Kvalita infrastruktury, bezpečnost dodávek, organizace trhu, neudržitelné chování na straně poptávky, energetická účinnost a využívání obnovitelných zdrojů jsou často problematické. Zásadní je zmodernizovat a rozšířit energetické sítě, zejména co do propojení soustav, prostřednictvím naplňování Evropského energetického programu pro hospodářské oživení a posílení sítě TEN-E. Bude třeba, aby probíhala výměna zkušeností zejména v oblasti inteligentních sítí, inteligentních měst a ekologických inovací.

Kultura a cestovní ruch

Díky společné historii, tradici, kultuře a umění, které odrážejí rozmanitá společenství regionu, a díky výjimečnému přírodnímu dědictví region nabízí přitažlivé hodnoty. Delta Dunaje je místem světového dědictví nabízejícím možnosti sportovního i jiného rekreačního využití. Společný a udržitelný přístup ke zlepšování a propagování těchto příležitostí by měl z Podunají učinit „pojem“ v evropském a světovém měřítku.

Cíle by mohly být např. tyto:

- zvýšit nákladní dopravu po řece o 20 % ve srovnání s rokem 2010,
- do roku 2015 odstranit stávající překážky, které brání splavnosti řeky, aby ji mohly celoročně využívat plavidla kategorie Vlb²,
- zlepšit cestovní časy na konkurenceschopných tratích osobní železniční dopravy mezi velkými městy,
- zprovoznit čtyři koridory pro železniční nákladní dopravu, které mají protnout Podunajím, v souladu s plánem do tří nebo pěti let,
- do roku 2020 v dunajských přístavech vybudovat výkonné multimodální terminály, které vnitrozemské vodní cesty napojí na železniční a silniční dopravu,
- splnit vnitrostátní cíle vycházející z cílů strategie Evropa 2020 pro oblast klimatu a energetiky.

3.2. Chránit životní prostředí Podunají

Přírodní zdroje jsou sdíleny napříč hranicemi a přesahují rámec národních zájmů. Ještě více to platí o Podunají, do něhož patří horské oblasti jako například Karpaty, Balkán a část Alp. Region má také bohatou vodní i suchozemskou flóru a faunu a patří k onomu malému počtu míst, která jsou v Evropě domovem pelikánů, vlků, medvědů a rysů. Tyto druhy se ocitají pod narůstajícím tlakem lidské činnosti. Spolupráce je naprosto zásadní proto, aby dobrá práce na jednom místě nepřišla rychle vniveč kvůli nedbalosti jinde. Stávající struktury spolupráce by měly být posíleny.

Hlavní otázky

Voda

Region je nejmezinárodnějším povodím na světě s množstvím velkých přítoků, jezer a podzemních vod. Zajištění dobré kvality vody, v souladu s požadavky rámcové směrnice o vodě, je klíčové. Je třeba udržitelného vodního hospodářství a jednotného postupu při snižování znečištění organickými, potravinovými nebo nebezpečnými látkami. Plán povodí přijatý všemi podunajskými státy v roce 2009 stanoví konkrétní cíle a opatření, na nichž by se mělo stavět.

Rizika

Obyvatelé regionu musí být chráněni před ničivými událostmi typu záplav a průmyslových havárií, které mají značné negativní dopady v nadnárodním měřítku – naposledy zakušenými v roce 2010 – pomocí společně prováděných opatření pro předcházení a zvládání katastrof, jak je například požadováno směrnicemi o povodních, o závažných haváriích (Seveso), o odpadech z těžebního průmyslu nebo o odpovědnosti za životní prostředí. Práce prováděné izolovaně problém pouze přesouvají a do složité situace staví sousední regiony. Narůstající četnost období extrémního sucha je rovněž problémem, stejně jako přizpůsobení se změně klimatu. Regionální spolupráce musí usnadňovat rozvoj zelené infrastruktury, používání dlouhodobých řešení respektujících ekosystém a vyvozování ponaučení z předchozích událostí.

² Mezinárodní klasifikace evropských vnitrozemských vodních cest (UNECE/TRANS/120/Rev.4, s. 28/29) v Evropské dohodě o hlavních vnitrozemských vodních cestách mezinárodního významu (AGN) klasifikuje parametry motorových plavidel a tlačných sestav. V tomto textu se kategorie Vlb týká výhradně tlačných sestav a plavidel vnitrozemské plavby s ponorem do 2,5 m.

Biologická rozmanitost, půda

Ztráta přírodních stanovišť vytváří tlak na faunu a flóru a ovlivňuje celkovou kvalitu zdraví životního prostředí. Hlavní tlaky představuje rozklad ekosystémů, intenzivní využívání půdy a rozšiřování měst. Zastavením úbytku biologické rozmanitosti a ekosystémů, obnovením funkcí ekosystému a opětovným propojením přírodních stanovišť se musí podařit splnit cíle EU s horizontem roku 2020 v oblasti biologické rozmanitosti³. Naplnění cílů chráněných přírodních oblastí, např. míst zařazených do sítě Natura 2000, lze dosáhnout pouze při náležitém respektování ekologických požadavků celého regionu. Co se týče půdy, eroze z obdělávaných půd spolu s kontaminovanými lokalitami a skládkami způsobují znečištění vody – všem těmto problémům jsou ve strategii věnována konkrétní opatření.

Cíle by mohly být např. tyto:

- splnit cíle v oblasti životního prostředí uvedené v plánu povodí Dunaje,
- snížit úroveň obsahu živin v Dunaji a umožnit tak, aby se ekosystémy Černého moře mohly vrátit do obdobného stavu jako v roce 1960,
- do roku 2013 dokončit a přijmout plán pro deltu Dunaje,
- uvést do praxe plány pro zvládání povodňových rizik pro celý Dunaj – jejichž dokončení do roku 2015 ukládá směrnice o povodních – zahrnující výrazné snížení povodňového rizika do roku 2021, a přihlédnout rovněž k potenciálním vlivům změny klimatu,
- připravit účinné plány hospodaření pro všechna místa v rámci sítě Natura 2000,
- do roku 2020 zajistit životaschopné populace druhů jesetera ruského a dalších původních druhů ryb při současném potírání nepůvodních invazních druhů,
- do roku 2020 o 25 % snížit plochu zasaženou erozí půdy přesahující 10 tun na hektar.

3.3. Budovat prosperitu Podunají

Z hospodářského a sociálního hlediska region představuje extrém EU. Rozdíly jsou zarážející – od nejkonkurenceschopnějšího až po nejchudší region, od odborníků vládnoucích nejspíchkovějšími dovednostmi po nejméně vzdělané, od nejvyšší životní úrovně až po nejnižší. Strategie pro Podunají posiluje strategii Evropa 2020 tím, že nabízí příležitost propojit ty, kteří mají kapitál, s těmi, kteří nabízejí pracovní sílu, a technologicky pokročilé s čekajícími trhy – to vše zejména prostřednictvím rozšiřování znalostní společnosti a s odhodláním k začlenění. Prospěch by to mělo přinést zejména společenstvím na okraji společnosti (hlavně Romům, z nichž většina žije v regionu).

Hlavní otázky

Vzdělání a dovednosti

Aby region mohl udržitelným způsobem postupovat kupředu a růst, je třeba investovat do lidí a dát přednost znalostem a začlenění. Úspěchy některých částí regionu otevrou cestu k dalšímu vzdělání, zmodernizují přípravu na povolání a sociální podporu.

Výzkum a inovace

Cílená podpora výzkumné infrastruktury podnítí dosahování znamenitosti a prohloubí vytváření sítí mezi poskytovateli znalostí, firmami a tvůrci politik. Region musí lépe využívat

³ Závěry Rady pro životní prostředí (ze dne 15. března 2010): „Zastavit do roku 2020 úbytek biologické rozmanitosti a degradaci ekosystémových služeb, v maximálním proveditelném rozsahu je obnovit a současně zvýšit příspěvek EU k odvrácení úbytku biologické rozmanitosti v celosvětovém měřítku“.

státní a regionální finanční prostředky a plně využívat Evropský výzkumný prostor. Stávající dvoustranné dohody by měly vést k mnohostranné koordinaci. Rozvíjející se regiony na spodním toku mohou mít prospěch z předních inovačních regionů na horním toku, které dosahují skutečně světové úrovně.

Podniky

V oblasti se nacházejí evropské regiony špičkové výkonnosti. Jiné naopak velmi výrazně zaostávají. Tyto regiony potřebují těžit z lepších spojení mezi institucemi, které se zabývají inovacemi, a těmi, které podporují podnikání. Klastry a spojení mezi středisky špičkového vědeckého výzkumu, díky nimž se začlení do stávajících vzdělávacích a výzkumných sítí, rozšíří konkurenceschopnost podniků na horním toku do celého regionu.

Trh práce

Zásadní jsou vyšší míry zaměstnanosti. Lidé potřebují příležitosti v blízkosti svých domovů. Potřebují také mobilitu. Pomocí silnější spolupráce při přípravě strategií, opatření a výměně informací potřebuje region nabídnout budoucnost svým nejbystřejším a nejpodnikavějším lidem.

Společenství na okraji společnosti

V oblasti žije třetina obyvatelstva, která je v EU vystavena hrozbě chudoby, mnozí patří ke společenstvím žijícím na okraji společnosti. Zvláště společenství Romů, z nichž 80 % žije v regionu, trpí sociálním a hospodářským vyloučením, prostorovou segregací a podřadnými životními podmínkami. Snaha uniknout takovýmto podmínkám má důsledky pro celou EU, ale příčinám je třeba se věnovat nejprve v regionu.

Cíle by mohly být např. tyto:

- do roku 2020 dosáhnout míry investic do vědy a rozvoje odpovídající 3 % HDP,
- do roku 2013 zajistit přístup k širokopásmovému internetu pro všechny občany EU žijící v regionu,
- o 50 % zvýšit počet v regionu udělovaných patentů,
- do roku 2020 o 40 % zvýšit podíl obyvatel EU ve věku 30–34 let, kteří mají terciární nebo srovnatelné vzdělání.

3.4. Posílení Podunají

Dramatické změny od roku 1989 přetvořily společnost. Zvláštní pozornosti je třeba proto, že Podunají zahrnuje členské státy, které do EU vstoupily v různé době, stejně jako země, které o členství v EU žádají, a další třetí země. Většina z nich čelí podobným problémům, pro jejich řešení však mají k dispozici rozdílné prostředky. Účinná reakce na společné zásadní bezpečnostní problémy a boj proti závažné kriminalitě a organizovanému zločinu vyžadují koordinaci na všech úrovních. Výměna zkušeností o dobře fungujících správních postupech je důležitá pro to, aby byl region bezpečnější a byla posílena jeho integrace do EU.

Hlavní otázky

Institucionální kapacita a spolupráce

Struktury a kapacity pro rozhodování soukromého i veřejného sektoru je třeba zlepšit, včetně dobrého plánování a mezinárodní spolupráce, a podpořit je makroregionálním přístupem. Zásadní význam má optimální využívání prostředků.

Bezpečnost

Korupce a organizovaný a závažný zločin jsou důvodem k rostoucímu znepokojení. Problémy jako pašování zboží, obchodování s lidmi a přeshraniční černé trhy vyžadují posílení právního státu, a to v rámci vnitrostátní soudní příslušnosti i v mezinárodním měřítku. Je třeba lépe sdílet zpravodajské informace a navýšit provádění účinných společných opatření.

Cíle by mohly být např. tyto:

- do roku 2012 stanovit referenční úroveň pro elektronickou státní správu a snížit přebytečnou byrokracii,
- do roku 2015 dosáhnout toho, aby získání povolení k založení firmy trvalo maximálně čtyři týdny,
- do roku 2015 dosáhnout efektivní spolupráce a výměny informací mezi příslušnými aktéry v oblasti vymáhání práva s cílem zlepšit bezpečnost a úroveň boje proti závažné kriminalitě a organizovanému zločinu ve 14 zúčastněných zemích,
- do roku 2015 dosáhnout efektivní spolupráce mezi příslušnými aktéry v oblasti vymáhání práva.

4. PROVÁDĚNÍ A ŘÍZENÍ

Abychom se mohli společně věnovat řešení těchto problémů, potřebujeme dobrou základnu pro spolupráci.

• Udržitelný rámec spolupráce

Dodáním řádu vynakládanému úsilí se strategie snaží co nejlépe využít to, co je k dispozici, jmenovitě politiky a financování. Jednotlivá opatření se vzájemně doplňují. Všechny zúčastněné strany na sebe musí vzít odpovědnost. Prohlášení Bukurešťského summitu o Dunaji⁴ je v této souvislosti důležitým závazkem. Komise může pomoci formou usnadňování a podpory aktivit, je ovšem zapotřebí závazku a praktického zapojení všech orgánů na státní, regionální i dalších úrovních. Spolupráce s mezinárodními a přeshraničně působícími organizacemi v celém regionu podpoří synergický účinek a zabrání tvorbě duplicit. Posílený územní rozměr spolupráce přinese ucelený přístup a povzbudí k lepší koordinaci strategií pro jednotlivá odvětví. Bude nutný jednoznačný důraz na výsledky.

• Koordinace

Je zapotřebí několika opatření.

Strategickou úroveň koordinace bude mít na starost Komise, které budou napomáhat všechny členské státy prostřednictvím skupiny na vysoké úrovni. Nečlenské státy by do této skupiny měly být přizývány podle potřeby.

Komise by se na skupinu obracela v případě úprav strategie nebo akčního plánu, při přípravě zpráv a ve věci monitorování. Skupina se věnuje usměrňování politiky a určování priorit.

Koordinace každé prioritní oblasti je úkolem členských států (spolu se státy nebo regiony, které nejsou členy, s výjimkou témat, kterým se EU věnuje na vnitrostátní úrovni – např. bezpečnost a závažná kriminalita a organizovaný zločin), které budou konzultovat Komisi a příslušné agentury EU a regionální orgány. „Koordinátoři prioritních oblastí“, kteří prokážou závazek vůči celému dunajskému regionu, jsou přijatelní pro ostatní a nepostrádají potřebné odborné znalosti, zajistí realizaci (např. formou dohody na plánování, které bude obsahovat cíle, ukazatele a harmonogramy, a zajišťováním rozsáhlých kontaktů mezi

⁴

V Bukurešti dne 8. listopadu 2010.

navrhovatelů projektů, programy a zdroje financování, a poskytováním technické podpory a poradenství). Půjde o práci nadnárodní, meziodvětvové a interinstitucionální povahy.

Ve zprostředkovatelské roli budou Komsí napomáhat národní kontaktní místa. Ta budou zajišťovat koordinaci v každé zemi, identifikovat příslušné kontakty a především se budou zabývat praktickými stránkami práce.

- **Provádění**

Provádění opatření je odpovědností všech, na státní, regionální, městské a místní úrovni. Opatření (která stanoví cíle, jichž má být dosaženo) musí být převedena do podoby konkrétních projektů (které budou podrobné a budou muset mít vedoucího projektu, časový rámec a financování). V předkládání návrhů by jim mělo být aktivně napomáháno při současném respektování autonomie programového rozhodování.

- **Financování**

Strategie bude prováděna za využití stávajících finančních prostředků a tam, kde to bude potřeba, jejich přizpůsobením cílům strategie, a při současném dodržení celkových rámců. Ve skutečnosti je už k dispozici množství prostředků v rámci početných programů EU (např. 100 miliard EUR ze strukturálních fondů v období 2007–2013, stejně jako významné objemy finančních prostředků v rámci NPP a ENPI). Postupy pro výběr projektů by mohly být přezkoumány, aby vyhovovaly odsouhlaseným cílům. Existují i jiné prostředky, jako například investiční rámec pro západní Balkán, stejně jako mezinárodní finanční instituce (např. EIB: 30 miliard EUR v období 2007–2009 na podporu splavnosti a odstranění znečištění). Pozornost by měla být věnována kombinacím grantů a půjček. Existují státní, regionální i místní prostředky. Právě přístup k financování a možnosti jeho kombinování, zejména z veřejných a soukromých zdrojů mimo rámec EU, jsou zcela zásadní.

- **Podávání zpráv a hodnocení**

Podávání zpráv a hodnocení bude prováděno Komisí v partnerství s koordinátory prioritních oblastí a dalšími zúčastněnými stranami. Úkolem koordinátorů bude identifikovat pokrok související se zlepšeními, která opatření a projekty přinesou, a postup v plnění cílů, stejně jako podávání pravidelných informací o své činnosti. Na základě toho bude Komise připravovat zprávy ukazující pokrok v plnění akčního plánu.

Komise bude rovněž organizovat výroční fórum, které bude sloužit k prodiskutování práce, konzultování upravených opatření a k vývoji nových přístupů. Účastnit se budou státy, orgány EU a další zainteresované strany (zejména mezivládní subjekty, soukromý sektor a občanská společnost).

- **Žádné nové finanční prostředky z EU, ani nová legislativa EU, ani nové struktury EU**

Komise strategii připravuje s tím, že se nejedná o zvláštní zacházení pro region, ať už z rozpočtového nebo právního hlediska. Konkrétně:

- (1) strategie nezakládá požadavek na nové finanční prostředky z EU. Ačkoliv je kladen důraz na lepší využívání stávajících finančních prostředků, mohlo by přicházet v úvahu využití dodatečných mezinárodních, státních, regionálních nebo soukromých finančních prostředků;
- (2) strategie nevyžaduje žádné změny právních předpisů EU, protože EU vydává právní předpisy pro EU-27, nikoliv pro jediný makroregion. Za účelem věnování pozornosti určitým cílům, a v případě, že by to bylo odsouhlaseno, by mohly být provedeny změny na národní nebo jiné úrovni;

- (3) strategie nevytváří žádné další struktury. Bude prováděna pomocí stávajících orgánů, jejichž doplňkovost musí být dovedena do maxima. Nepředpokládá se žádný celkový dopad na zdroje Komise.

5. VZTAH K POLITIKÁM EU

Za účelem podpory integrace celého regionu si strategie klade za cíl posílit politiky EU a provádění její legislativy v této oblasti. Dodává politickou podporu současným iniciativám a zvyšuje jejich viditelnost. Konkrétně se jedná o to, že součástí akčního plánu jsou některá opatření, o nichž bylo rozhodnuto v rámci stávajících struktur. Kromě toho,

- strategie Evropa 2020 je klíčovým závazkem EU pro tvorbu pracovních míst a inteligentní a udržitelný růst podporující začlenění – a strategie pro Podunají tento závazek upevní. Strategie Evropa 2020 má pět hlavních cílů. Jsou to tyto: podpora zaměstnanosti; zlepšování podmínek pro inovace, výzkum a vývoj; splnění cílů týkajících se klimatické změny a energetiky; zlepšení úrovně vzdělanosti; a podpora sociálního začlenění zejména prostřednictvím snížení chudoby a řešení problému stárnutí populace. Se svou představou, jak by Podunají mělo vypadat v roce 2020, strategie toto vše posiluje. Podporuje udržitelný růst s cílem snížit spotřebu energie, zvýšit využívání obnovitelných energií, zmodernizovat odvětví dopravy, aby bylo účinnější a šetrnější k životnímu prostředí, a podporuje „zelený“ cestovní ruch. Pomáhá odstranit překážky bránící vnitřnímu trhu a zlepšuje podnikatelské prostředí,
- jádrem strategie je konzistence s právními předpisy a politikami EU. Věnuje se mezerám v provádění a praktickým a organizačním těžkostem, jež jsou příčinou nedostatečných výsledků. Podporuje lepší provádění právních závazků EU, zejména co se týče jednotného trhu a životního prostředí. Rovněž přispívá k naplňování politik, jako jsou dopravní politika (TEN-T, která se v současné době přezkoumává, stejně jako budoucí dopravní politika pro jednotlivé země), energetické sítě (TEN-E), strategie pro jednotný trh (akt o jednotném trhu) a Digitální agenda. Cíl a strategie EU v oblasti biologické rozmanitosti pro období po roce 2010 s výhledem do roku 2050 a cílem pro rok 2020, jsou rovněž posíleny. Jakožto brána pro sousedy v Evropě a dále v Asii má region zásadní význam pro podporu ostatních vnějších politik EU, v souladu s evropskou politikou sousedství a jejími regionálními iniciativami (např. Východním partnerstvím).

6. ZÁVĚR

Strategie poskytuje udržitelný rámec pro začleňování politik a soudržný rozvoj Podunají. Stanoví prioritní opatření, aby se z něj mohl stát region EU pro 21. století. Strategie musí být doprovázena dostatkem informací a publicity, aby její cíle vešly ve všeobecnou známost.

Komise proto vyzývá Radu, aby přezkoumala a podpořila toto sdělení a s ním spojený akční plán.